

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Бровко В.М., канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. У статті подана роль і значення облікової політики в діяльності підприємства, важливість її для зовнішніх користувачів.

Ключові слова: облікова політика, підприємство, бухгалтерський облік, наказ, фінансовий результат.

The abstract. In the article is given role and value of registration policy in activity of enterprise, importance of it for external users.

Keywords: registration policy, enterprise, accounting, order, financial result.

Постановка проблеми. Дослідження питань, пов'язаних з формуванням облікової політики на підприємстві, завжди знаходились в центрі уваги. Це обумовлюється тим, що вони торкаються саме глибинних основ економічної діяльності, визначаючи напрямки розвитку фінансово-господарських процесів в цілому.

Формування ринкової економіки, наявність різних форм власності, розширення міжнародних економічних зв'язків виступають основою для впровадження в організацію бухгалтерського обліку облікової політики, тому що саме вона визначає ідеологію економіки підприємства на тривалий період, сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні підприємством, дає змогу оперативно реагувати на зміни, що відбуваються в виробничому процесі, ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, знизити економічний ризик та домогтися успіхів в конкурентній боротьбі.

Рішення цих питань пов'язано з урахуванням особливостей господарювання окремих підприємств і технічним забезпеченням їхньої діяльності, що неможливе без достовірного висвітлення інформації і раціонального використання наявних фінансових ресурсів. У зв'язку з цим питання вдосконалення механізму ведення бухгалтерського обліку набуває особливого значення.

Необхідність поглиблення теоретичних і методичних досліджень пов'язана з удосконаленням вибору й оцінки щодо обраної облікової політики, раціональним використанням трудових і фінансових ресурсів, необхідних для здійснення господарської діяльності, в цьому полягає актуальність проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ході вирішення питання необхідності застосування облікової політики, було досліджено ряд літературних джерел. Питаннями формування облікової політики займалися багато науковців: проф. В. Ф. Бавлов, проф. Я. В. Салолов, Б. Гринів, Д. А. Наумгун, проф. М. У. Кужельний і багато інших. Хоча кожен із авторів по-різному оцінює вплив облікової політики на ефективність бухгалтерського обліку та ефективність діяльності підприємства в цілому, серед досліджених джерел було виділено наступні підходи: облікова політика організації є важливим засобом формування величини основних показників діяльності організації, податкового планування, цінової політики; від правильного розуміння облікової політики, оформлення, розкриття, багато в чому залежить економічна ефективність діяльності підприємства у всіх напрямках; ретельно продумана облікова політика визначає ефективність бухгалтерського обліку на підприємстві; облікова політика, як сукупність правил реалізації методу бухгалтерського обліку, повинна забезпечувати максимальний ефект від ведення обліку; зміст та напрямки облікової політики організації повинні бути такими, щоб можна було одержати оптимальні фінансові результати, підтримувати ліквідність організації, внаслідок чого організація стане привабливою для інвесторів.

Невирішені складові загальної проблеми. Як бачимо, підходи досить різні. Однак у них просліджується одна спільна риса - всі автори аргументують необхідність застосування облікової політики тим, що вона призводить до ефективності діяльності підприємства в цілому.

Незважаючи на значні науково-практичні розробки існують не вирішені питання стосовно процедур – системи організаційних і методичних дій формування облікової політики підприємства, корпорацій, банків, фінансово-промислових об'єктів.

Огляд наукової літератури свідчить про те, що українські вчені тлумачать поняття «облікова політика» більш широко, ніж це має місце в МСФЗ і П(С)БО, які розглядають облікову політику лише на рівні суб'єкта господарювання, тоді як новий підхід передбачає розуміння облікової політики як інструмента державного регулювання бухгалтерського обліку.

Формулювання цілей статі. Виявлення особливостей економічного аналізу впливу облікової політики підприємства на результати діяльності підприємства і досягнення стратегічних цілей розвитку підприємства.

Викладення основного матеріалу дослідження. Облікова політика визначає ідеологію економіки підприємства на тривалий період сприяє посиленню обліково-аналітичної функції управління підприємством, дає змогу оперативно регулювати зміну, що відбувається у виробничому процесі ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, знизити економічний ризик і добитися успіхів у конкурентній боротьбі.

Облікова політика підприємства має враховувати такі важливі фактори: форму власності та організаційно-правову структуру підприємства; вид економічної діяльності, що зумовлює особливості та умови облікової роботи; параметри підприємства за обсягами діяльності, номенклатури продукції, чисельності працюючих тощо; відносини з податковою системою, наявність пільг та умови їх отримання; умови забезпечення підприємства ресурсами та умови реалізації готової продукції; матеріально-технічне забезпечення обліково-аналітичної роботи підприємства та рівень забезпеченості кваліфікованими обліковими працівниками; умови організації та стимулювання праці, відповідальності тощо.

Спроможність підприємства функціонувати в жорстких умовах ринку, його можливість залучати вітчизняний і іноземний капітал визначається отриманими протягом року фінансовими результатами. В зв'язку з чим управління процесом формування фінансових результатів для підприємств є найважливішим питанням.

Зарубіжний досвід свідчить, що одним з найбільш вагомих інструментів впливу на процес управління формуванням фінансових результатів є впроваджена на підприємстві сформована з урахуванням його індивідуальних особливостей облікова політика.

Сучасному підприємству чинним законодавством надана самостійність вибору облікової політики. По-перше, підприємство самостійно впроваджує «сукупність принципів, методів та процедур, які використовуються ним для складання та подання фінансової звітності» (Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»). По-друге, активна участь у розробці облікової політики стимулює підприємство формувати раціональну структуру доходів та витрат. По-третє, ефективність обраної облікової політики підприємство буде відчувати не один рік, тому що облік активів та зобов'язань встановлюється на декілька років. І останнє, результатом вдалої облікової політики повинно бути зростання чистого - прибутку та рівня рентабельності за рахунком усіх напрямків його діяльності.

Облікова політика визначає ідеологію економіки підприємства на тривалий період, сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні підприємством, дає змогу оперативно реагувати на зміни, що відбуваються у виробничому процесі.

Ступінь свободи підприємства у формуванні облікової політики обмежений державною регламентацією бухгалтерського обліку, представленою відповідними методиками та обліковими процедурами, серед яких містяться альтернативні варіанти. Вона

визначається можливістю вибору конкретних способів оцінки, калькуляції, складу бухгалтерських рахунків тощо.

Отже, облікова політика підприємства – це не просто сукупність способів ведення обліку, обраних відповідно до умов господарювання, але й вибір методики обліку, яка надає можливість використовувати різні варіанти відображення фактів господарської життя в обліку (залежно від поставлених цілей). Іншими словами, облікову політику можна розглядати з одного боку, як сукупність прийомів і методів, за допомогою яких здійснюється керівництво бухгалтерським обліком в Україні в особі уповноважених на те законодавчих та виконавчих органів влади, а з іншого як сукупність конкретних методів і способів організації та форм бухгалтерського обліку, прийнятих підприємством на підставі загальних правил і особливостей господарської діяльності. Але для будь-якої організації облікова політика - це основний методичний документ, яким вона керується в період своєї діяльності з дня державної реєстрації. Після статуту цей внутрішній документ є основним. За таких умов облікову політику в широкому розумінні можна визначити як управління обліком, а у вузькому – як сукупність способів ведення обліку.

Документом, в якому фіксуються положення облікової політики, є наказ або розпорядження керівника підприємства, який складається на кожний наступний звітний рік. Складання наказу, що затверджує на поточний рік прийняту методологію бухгалтерського обліку та його організацію, вимагається Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

Наказ про облікову політику - це документ внутрішнього користування, який підписують особи, що мають право першого та другого підпису (традиційно - керівник та головний бухгалтер або бухгалтер). При складанні наказу, крім факторів нормативно-правового характеру, необхідно також враховувати: юридичний статус підприємства (форма власності та організаційно-правова форма), галузеву специфіку підприємства, наявність кваліфікованих бухгалтерських кадрів тощо.

Наказ – це остання подія у формуванні облікової політики, яка базується на великій кількості процедур ведення господарського обліку, який повинен відповідати особливостям діяльності підприємства. Для цього необхідно визначити ряд організаційних і обліково-аналітичних завдань. Особливе значення має визначення посадових осіб і фахівців відповідальних за всі етапи формування оцінки і конкретне виконання облікової політики встановленим технологічною послідовністю розробки розпорядчого документа про облікову політику порядок взаємодії служб і підрозділів управління.

Формуючи облікову політику підприємства, обирають, як правило, тільки один варіант із кількох, передбачених відповідними нормативними документами. Якщо чинним положенням не регламентується порядок ведення обліку стосовно якогось конкретного об'єкта, то підприємство самостійно встановлює його, виходячи з принципу доцільності, не порушуючи чинних положень бухгалтерського обліку.

На рівні країни облікова політика має враховувати такі обставини: рівень розвитку ринкової економіки та ступінь демократизації суспільства, поширення процесу інтеграції економіки країни у світовий економічний простір та вимоги міжнародних інституцій щодо стандартизації та гармонізації обліку. З цією метою держава розробляє й приймає законодавчі акти та інші нормативні документи, що регулюють питання бухгалтерського та статистичного обліку і звітності.

Висновки. Облікову політику слід розробляти орієнтуючись на положення міжнародних стандартів. Для дослідження обґрунтованості облікової політики необхідно врахувати специфіку ведення господарської діяльності, ведення бухгалтерського обліку висококваліфікованими фахівцями. Облікова політика в даний період розвитку ринкових відносин має велике значення, оскільки вона може впливати на процеси господарювання. Формування облікової політики з наданням рекомендацій по використанню стандартів МСФЗ потребують підвищення кваліфікації бухгалтерських фахівців, які могли б рекомендувати оптимальні шляхи здійснення економічної діяльності підприємства.

Література:

1. Барановська Т. В. Облікова політика підприємств в Україні / Т. В. Барановська . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dissert.com/ua>
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року №996-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Швець В. Г. Облікова політика підприємства / В. Г. Швець . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://books.efaculty.kiev.ua>
4. Андрущенко Г. Актуальні питання формування облікової політики підприємств / Г. Андрущенко // Бухгалтерський облік і аудит. - 2008. - №11. - С. 10-14.
5. Проблеми формування облікової політики та шляхи їх вирішення . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ekonomika.kiev.ua>

Стаття надійшла: 11.10.2012 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Іванілов О.С.

УДК 35.077.6

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ НАДХОДЖЕНЬ

Маліков В.В., канд. екон. наук, професор

Дегтяр О.А., канд. наук з держ. упр.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. У статті розглянуто основні методологічні підходи до казуального моделювання державно-управлінських рішень у фінансово-економічній сфері. Проаналізовано якісні та кількісні методи прогнозування величини бюджетних надходжень. Обґрунтовано доцільність використання трендових моделей для прогнозування впливу державно-управлінських рішень на макроекономічні показники.

Ключові слова: державно-управлінські рішення, фінансово-економічна сфера, казуальне моделювання, трендові моделі, прогнозування, мультиколінеарність, метод експоненціального згладжування.

The abstract. It is considered the basic methodological approaches to casual modeling of state-administrative decisions in financial and economic sphere in the article. It is analyzed the qualitative and quantitative methods of budgetary receipts size forecasting. The expediency of trend models use for forecasting of state-administrative decisions influence for macroeconomic indicators is proved.

Keywords: state-administrative decisions, financial and economic sphere, casual modeling, model trends, forecasting, multycollinearity, exponential smoothing method.

Постановка проблеми. Ефективність реалізації економічних реформ, що відбуваються під керівництвом Президента України В.Ф. Януковича, залежить від якості державно-управлінських рішень у фінансово-економічній сфері. Основна складність обґрунтування таких рішень полягає у притаманній сучасній українській економіці невизначеності, зумовленій суперечністю між процесом досягнення цілей державного управління та умовами функціонування економіки. Тому обґрунтування державно-управлінських рішень за допомогою традиційних інтуїтивно-логічних методів виявляється некоректним [1]. Некоректність та невизначеність підсилюються неповнотою знань про структурні та функціональні зміни, які відбуваються в економіці [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало вітчизняних та зарубіжних вчених таких, як В.М. Бурков, І.О. Бутовська, В.П. Горбатенко, В.В. Дорофієнко, Я.С. Клейнер, В.В. Миронов, Д.А. Новіков, А.М. Панчук, О.С. Поважний досліджували процеси прийняття управлінських рішень у нестабільних перехідних економіках та довели наявність нелінійних залежностей між параметрами функціонування складних систем [3,4,5,6].